Molnár Tamás
közjegyző, Debrecen
ORCID: -

SAJTÓSZEMLE

Faragó Ambrus: A jogalap egyes dogmatikai kérdései a polgári perben című, a Jogtudományi Közlöny 2026. 6. számában megjelent cikkéről

PRESS REVIEW

Ambrus Faragó's article titled: *Legal Dogmatic Issues Concerning the Legal Basis in Civil Litigation* published in 2026 issue 6 of Jogtudományi Közlöny

DOI: 10.66103/KK.2026.3.6

A szerző tanulmányában a kereset polgári perben való jogi megalapozottságát vizsgálja, kiemelve a háromtagú pertárgyfogalomból a jogállítás, a jogalap egyes elemeinek kérdéskörét.

A tanulmány első részében a jogállítás megjelenését mutatja be a magyar perjogtörténeten keresztül. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényt (továbbiakban: Pp.) megelőzően a kéttagú pertárgyfogalom érvényesülése jelent meg. Ennek alapján a felperesnek csak a határozott kereseti kérelmet kellett megadnia, és bizonyos tényelőadást kellett megtennie. Az érvényesíteni kívánt kereset jogszabályi alapját viszont nem volt szükséges megjelölni, azt a bíróság maga állapította meg.

A történeti kiindulópont a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában hozott 1868. évi LIV. törvénycikk, mely kimondta, hogy a rendes eljárásban meg kellett adni a jogalapot és a tényeket. Ez nem jelentette viszont azt, hogy a jogalapot jogszabály útján volt szükséges megjelölni.

A polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk (továbbiakban Plósz-féle Pp.) e téren jelentős változást nem hozott. Úgy rendelkezett a 129. §-ban, hogy a felperesnek a keresetlevélben meg kellett tennie a jog előadását, vagyis azokat amelyet a felperes érvényesíteni akart, valamint a határozott kérelmet,

azonban „a jog alakszerű megnevezése nem szükséges, hanem a jogállítást a keresetnek egész tartalmából kell megállapítani".

Plósz Sándor az absztrakt keresetjog képviselője volt, akinek felfogása szerint az állam számára a kereset jogcíme közömbös és a bíróságnak a perbe vitt jogcímet kellett megállapítania. A jogot a felperesnek egyértelműen meg kellett határoznia, az állított jogot individualizálnia kellett. Magyary Géza szerint a Plósz-féle Pp. 129. § alapján úgy tűnhetne, mintha a felperesnek kötelezettsége lett volna a jog megnevezése, és a keresetet kitevő tények előadása nem lett volna a kereset alkotóeleme. Magyary Géza is azon az álláspontón volt, hogy a keresetet individualizálni kellett, azaz a keresetből annyit kellett előadni, hogy az érvényesített jog más jogtól megkülönböztethető legyen. A jogállítás módját mások is hasonlóan határozták meg, köztük például Sárffy Andor is.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) szintén nem írta elő a kereset alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezés pontos feltüntetését. A bíróság a felperes által előadott tények és bizonyítékok alapján maga állapíthatta meg a kereset jogcímét és következtethette ki az alkalmazandó jogszabályhelyet. A bíróság a keresetnek akkor is helyt adhatott, amennyiben a felperes által előadott tények a kérelmet nem a keresetlevélben jogszabályhely feltüntetésével vagy szövegesen megjelölt, hanem más jogcímen alapozták meg.

A jogalap fogalmának meghatározása tárgyában a szerző megállapítása szerint a Pp. hatályba lépését megelőzően számos meghatározás fellelhető. Már a polgári eljárásjogi kódexeket megelőzően a jogalap a „törvénynek az ügyletre alkalmazását" jelentette. Az 1868. évi LIV. törvénycikk alkalmazásában jogalap alatt így nem a jogszabályt kellett érteni, hanem a jogviszonyt, vagyis a „tényállásnak egészben vagy részben való azonosságát". Sem a sommás eljárásról szóló 1893. évi XVIII. törvénycikk, sem a Plósz-féle Pp. normaszövegében a jogalap kifejezés nem szerepelt.

A régi Pp. 121. § (1) bekezdése szerint a felperesnek nem kellett megadnia jogalapot, az érvényesíteni kívánt jog alapját képező jogszabályi rendelkezést, így a törvény nem is tartalmazta annak definícióját. A jogalap kifejezéssel a bírósági gyakorlat leginkább az alkalmazandó jogszabályhelyre való utalást értette, vagyis a „jogalap a jogilag releváns tények összességét" takarta. Ezzel ellentétben a Pp. a kereset alapjának jogszabályi rendelkezéssel történő feltüntetésének kötelezettségét vezette be.

A tanulmány következő része a történeti elemzést követően azt vizsgálja, hogy milyen jogszabályi rendelkezés lehet jogalap a polgári perben. Ezzel kapcsolatban kiemelni a szerző, hogy a Pp. 7. § (1) bekezdés 8. pontja értelmében jogalap az az anyagi jogi jogszabályi rendelkezés, amely az alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket határoz meg és annak alapján az igény támasztására feljogosít. Ebből

következően jogalapként olyan jogszabályi rendelkezés tüntethető fel, melyből alanyi jog származik. Ez az alanyi jog a perben érvényesíteni kívánt jog. A szerző álláspontja szerint a keresettel érvényesített jog az az alanyi jog, amelynek érvényesítését anyagi jogi jogszabály biztosítja.

A tanulmány részletesen foglalkozik azokkal a jogi aktusokkal, amelyek a jogalap meghatározása során számításba jöhet. A magyar jogrendszerben a jogi aktusokat normatív és egyedi aktusok szerint oszthatjuk fel. A normatív aktusok normatív tartalommal vannak felruházva, mint például a jogszabály, a közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy az alkotmánybírósági határozat, az egyedi aktus pedig egyedi rendelkezéseket tartalmaz, köztük például a bírósági határozatok.

A szerző álláspontja szerint a törvényi definícióból következően jogalapként csak valamilyen jogszabály rendelkezése tüntethető fel, mely alatt a tárgyi jogban (tételes jogban) megjelenő és a jogrendszerben jogszabályként meghatározott normákat kell érteni. A jogszabályok körét pedig az Alaptörvény T) cikk (2) bekezdése határozza meg.

A Pp. törvényi definíciója alapján a jogalap „anyagi jogi jogszabályi rendelkezés" lehet. A szerző állítása szerint ezt kétféleképpen tudjuk értelmezni: anyagi jogi tartalmú jogszabályi rendelkezés vagy a jogalapnak anyagi jogi jogszabály – példának hozható fel a Polgári Törvénykönyv – valamely rendelkezésének kell lennie. Olyan anyagi jogi rendelkezést, melyből alanyi jog eredhet, nem csak anyagi jogi jogszabály tartalmazhat, így a Pp., mely nyilvánvalóan eljárásjogi törvény, azonban annak 495-496. §-ai a sajtó-helyreigazítás iránt indított perek kapcsán anyagi jogi rendelkezéseket tartalmaznak.

A tanulmány utolsó része vizsgálja az egyéb jogi aktusok jogalapként való feltüntetésének lehetőségét. Elsőnek a preambulum és a jogszabály megalkotására irányuló javaslat indokolása eseteit említi. A preambulum önmagában nem norma, így nem hordoz normatív tartalmat, azokból alanyi jog nem eredhet. Ennek alapján a preambulum bekezdései jogállítás keretében nem jelölhetőek meg. A törvények megalkotására irányuló javaslat indokolása szintén nem teremthet jogalapot egy keresetnek. A szerző hivatkozása szerint a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Jat.) 18. § (7) bekezdése egyértelműen ki is mondja, hogy a jogszabály tervezetéhez tartozó indokolás kötelező erővel nem rendelkezik.

A jogegységi határozatot is vizsgálat alá veszi a szerző: leszögezi, hogy normatív jogi aktus. A jogegységi határozat meghozatalával a bíróság kvázi jogalkotó tevékenységet végez, azonban a jogegységi határozat rendelkező része tartalmazhat anyagi jogi rendelkezést, így nem zárható ki a jogegységi határozat a lehetséges jogalapok köréből. A szerző szerint a közzétett kúriai határozatot nem lehet jogalapként feltüntetni, és a jogszabályi rendelkezés nélkül közzétett kúriai határozatot tartalmazó jogállítás formailag sem szabályszerű jogállítás.

Utolsóként az Alaptörvény vizsgálatát végzi el a szerző. Az Alaptörvény nem jogszabály, így az Alaptörvény a bírósági eljárásban közvetlenül nem alkalmazható, annak valamely rendelkezésére bírósági eljárásban jogot alapítani nem lehet. Az alaptörvényi rendelkezés alapján bírósági eljárásban az Alaptörvény csak közvetett horizontális hatállyal bír, közvetlen hatállyal nem, alaptörvényi rendelkezést jogalapként feltüntetni nem lehet.

Zárásként a szerző kimondja, hogy a hatályos Pp. alapján a jogállítás során mind a kereset jogalapját, mind az abból eredő érvényesíteni kívánt jogot fel kell tüntetni. A Pp.-t megelőzően a magyar perjogban kizárólag a petitum és tények megjelölése volt elvárt. Jogalapként kizárólag jogszabályi rendelkezést lehet megadni ettől eltérő jogi normát, az Alaptörvényt, bírósági határozatot, jogszabály nem normatív részét, nem lehet jogszerűen ekként megjelölni. A megjelölt jogszabályi rendelkezés azonban nem minden esetben polgári anyagi jogi jogszabályban kerül szabályozásra, nem kizárólag tisztán polgári jogi jogviszonyt határoz meg, és nem feltétlenül anyagi jogi tartalmú rendelkezés.